מדמשכה עובד כוכבים קנייה יין נסך לא הוי עד דנגע ביה אי דקא כייל ורמי למנא דישראל ה"נ לא צריכא [א]דקא כייל ורמי למנא דעובד כוכבים סוף סוף כי מטא לאוירא דמנא קנייה יין נסך לא הוי עד דמטי לארעיתיה דמנא [ב]ש"מ נצוק חבור לא אי דנקיט ליה עובד כוכבים לכלי בידיה ה"נ לא צריכא [ג]דמנח אארעא ותיקני ליה כליו שמעת מינה [ד]כליו של לוקח ברשות מוכר [ה]לא קנה לוקח לא לעולם אימא לך קנה לוקח והכא במאי עסקינן כגון [ו]דאיכא עכבת יין אפומיה [ז]דכוזנתא דקמא קמא אינסיך ליה וכמאן דלא כרשב"ג דאי רשב"ג האמר [ח]ימכר כולו לעובדי כוכבים חוץ מדמי יין נסך שבו מידי הוא טעמא אלא לרב האמר רב [ט]הלכה כרשב"ג חבית בחבית אבל לא יין ביין מיתיבי [י]הלוקח גרוטאות מן העובדי כוכבים ומצא בהן עבודת כוכבים אם עד שלא נתן מעות משך יחזיר אם משנתן מעות משך יוליך לים המלח אי ס"ד משיכה בעובד כוכבים קונה אמאי יחזיר אמר אביי [כ]משום דמיחזי כי מקח טעות אמר רבא רישא מקח טעות סיפא לאו מקח טעות אלא אמר רבא רישא וסיפא מקח טעות ורישא דלא יהיב זוזי לא מיתחזי כעבודת כוכבים ביד ישראל סיפא דיהיב זוזי מיתחזי כעבודת כוכבים ביד ישראל א"ל מר קשישא בריה דרב חסדא לרב אשי ת"ש המוכר יינו לעובד כוכבים פסק עד שלא מדד דמיו מותרים ואי אמרת משיכה בעובד כוכבים אינה קונה אמאי דמיו מותרין הכא במאי עסקינן דאקדים ליה דינר א"ה אימא סיפא מדד עד שלא פסק דמיו אסורין ואי דקדים ליה דינר אמאי דמיו אסורין א"ל ולדידך דאמרת משיכה בעובד כוכבים קונה אמאי רישא דמיו מותרין וסיפא דמיו אסורין אלא מאי אית לך למימר [ל]פסק סמכא דעתיה לא פסק לא סמכא דעתיה לדידי נמי אע"ג דקדים ליה דינר פסק סמכא דעתיה לא פסק לא סמכא דעתיה א"ל רבינא לרב אשי ת"ש [מ]דאמר ר' חייא בר אבא א"ר יוחנן [נ]בן נח נהרג על פחות משוה פרוטה ולא ניתן להישבון ואי (א) אמרת משיכה בעובד כוכבים אינה קונה אמאי נהרג משום דצעריה לישראל

ומאי

מדמשכיה עובד כוכבים. במדה קנייה ואע"ג דלא יהב זוזי והוו להו זוזי הלואה גביה מקמי דניהוי יין נסך דהא לא הוי נסך עד שנגע ביה ואפי' אי לא שקלי זוזי מינייהו שפיר דמי: **במנא דעובד כוכבים.** דיין שבכלי אוסרו והוי יין נסך מקמי משיכה: **מדמטי לאוירא דמנא.** דעובד כוכבים קנייה עובד כוכבים בהגבהה: **שמעת מיניה כו'.** ואנן איבעויי איבעיא לן בהמוכר את הספינה (ב"ב דף פה:): **עכבת יין.** אוגנים יש בכליו של עובד כוכבים שמתעכב היין על פיו כטיפה או כשני טיפין מקמי דנימטי ממרא דישראל באוירא דמנא דעובד כוכבים ומיתסר בההיא טיפת יין שעל פיו: **דכוזנתא.** פך קטנה מחבית כדאמר במועד קטן (דף יג.) זופתין כוזנתא ואין זופתין חביתא במועד: **כמאן.** הא דאמר רב למישקל דמי ברישא מקמי דניתסר בההיא עכבה: **דלא כרבן שמעון ב"ג.** דקתני מתני'[ד] יין נסך שנפל לבור כולו אסור רשב"ג אומר ימכר כולו לעובדי כוכבים חוץ מדמי יין נסך שבו אלמא משום תערובת יין נסך לא מיתסר בהנאה ממרא דישראל ואנן קים לן[ה] כל מקום ששנה רבן שמעון (ב) במשנתנו הלכה כמותו: **מידי הוא טעמא אלא לרב.** הך קושיא למאן רמיית ליה אלא לרב דאמר [ע"א] לסבוייתא למישקל דמי ברישא לדידיה לא תירמיה דאיהו אמר בהדיא דאין הלכה כרבן שמעון: אלא בחבית שנתערב בחביות אחרות דשקיל חד מינייהו ושדי לנהר ואינך שרו בהנאה: **אבל לא יין ביין.** דכי נתערב יין נסך ביין כשר כולו אסור. ואי קשיא אביי ורבא היכי מיתלי אתקפתיה דאמימר הא איהו הוו קשישי מיניה טובא לא תיקשי דהא במסכת בכורות (דף יג:) תרלינהו אביי ורבא להנך שינויי אליבא דרבי יוחנן דאליביה קאמר אמימר לשמעתיה וקבעוה בעלי תלמוד כאן אמילתיה דאמימר: **גרוטאות.** שברי כספים: **יחזיר.** דלא קנייה ולא מיחייב לבערה: **יוליך לים המלח.** דכיון[ט] דלא מצי לאהדוריה ולמשקל דמי: **מקח טעות.** הויא משיכה בטעות דלאו אדעתא דעבודת כוכבים זבן: **סיפא לאו מקח טעות.** בתמיה. ואע"ג דיהיב דמי לישקלינהו: **מיחזי כעבודת כוכבים.** לכי הדר שקל זוזי מיחזי כמאן דמזבן לעבודת כוכבים דמי: **פסק עד שלא מדד דמיו מותרין.** דכי מדד קניה עובד כוכבים במשיכה וקמו זוזי בהלואה גביה יין נסך לא הוי עד דנגע ביה (ג): **שהקדים לו דינר.** שנתן לו מעותיו קודם לכן: **שהקדים לו.** ונתן לו מעות יותר מכדי דמי היין עד שיפסוק הדמים יחזיר לו ישראל את המותר: **אמאי דמיו אסורין: ולדידך דאמרת.** טעמא דרישא משום דמשיכה קונה סיפא נמי אמאי דמיו אסורין: **סמכא דעתיה.** למקני במשיכה: **לא פסק.** קודם משיכה לא סמכא דעתיה למקנייה במשיכה שמא ירבה לו בדמיו: **בן נח.** שגזל את ישראל פחות משוה פרוטה אע"ג דגבי ישראל לאו ממונא הוא דמחלי עליה גבי עובד כוכבים ממונא הוא ובן נח נלטוה על הגזל בסנהדרין (דף נ.) ואזהרה שלהן זו היא מיתתן ואין צריכין התראה:

ולא

ישראל והמעות שביד ישראל נעשו למפרע דמי יין נסך ואין לומר שהעובדי כוכבים היו נותנין להם המעות במתנה דאטו בשופטני עסיקינן ואור"י שבשעת נתינת הדמים היו אומרים להם העובדי כוכבים אנו מקנים לכם המעות מעכשיו והיין יהיה שלנו מעכשיו והעובדי כוכבים היו מאמינים אותם בטוב ולא היו יראים פן יגזלו ואע"פ שלא בא לידם עדיין א"נ י"ל דסבר האי דדמי דקניא משיכה או מעות בעובד כוכבים ודריש הכי לעמיתך במשיכה הא לעובד כוכבים או בהא או בהא ולית ליה הא דאמר בבכורות (דף יג.) מדישראל בחדא עובד כוכבים נמי בחדא וא"ת ולמה לא למדם להדיח כלי העובדי כוכבים או למדוד בכלי ישראל וי"ל דבכך יש לטעות כמה פעמים אבל בלקיחת מעות קודם לא יבא לטעות כיון שהיה מנהגם כן: **שמע** מינה נצוק חבור. וא"ת ולימא להו רב לסבוייתא ליקטפי קטופי ובכי האי גוונא שרי גם אי נצוק חבור כדקאמר לקמן (דף עב:) וי"ל לפי שהיו מוכרים יין הרבה היה להם טורח גדול לקטוף: **הכא** במאי עסקינן דאיכא עכבת יין **אפומא** דכוזנתא. תימה ליבטיל ההוא פורתא בס' וי"ל דמין במינו הוא וקסבר דלא בטיל: **ואי** ס"ד משיכה בעובד כוכבים קונה **אמאי** יחזיר. וא"ת ואלא מאי מעות קונות א"כ אימא סיפא אם משנתן מעות משך יוליך הנאה לים המלח ולמ"ל משך כיון דמעות קונות דכי האי גוונא פריך בבכורות (שם.) ואי ס"ד מעות קונות למ"ל משך וי"ל דכן מקשה הכא וכן מקשה התם בעי למימר דבעינן בעובד כוכבים תרתי משיכה וכסף וה"ק הכא ואי ס"ד משיכה לחודה קונה בלא מעות אמאי יחזיר והתם נמי ה"ק אי ס"ד מעות לחודייהו קונה (אמאי יחזיר)[ט] וא"ת ומ"ט דמקשה דבעינן לומר תרתי וי"ל משום דדריש לעמיתך בחדא במשיכה או בכסף לכל חד כדאית ליה ולעובד כוכבים עד דאיכא תרתי משיכה וכסף: **מידי הוא טעמא אלא לרב כו'.** וא"ת קשיא דרב אדרב דהכא מוקי אליבא דרב דמשיכה קונה בעובד כוכבים ובפ' הזהב (ב"מ דף מח. ושם) משמע דס"ל כרשב"ל דמשיכה קונה בישראל ולא בעובד כוכבים גבי ההיא דמייתי התם נתנה לבלן ואמר רב עלה דוקא בלן דלא מימסרא משיכה אבל ספר לא מעל עד דמשיך אלמא קסבר דמשיכה קונה בישראל א"כ אינה קונה בעובד כוכבים ומינה מסייע התם לרשב"ל וא"כ קשה דרב אדרב מיהו יש ספרים דגרסי לעיל אמר רבא לסבוייתא אבל ל"ג מדאמר הכא מידי הוא טעמא אלא לרב האמר רב הלכה כו' דע"כ היינו רב דאמר לקמן סוף פירקא הכי מדמייתי ר' יוחנן אבתריה וא"כ לעיל נמי בעובדא דסבוייתא גרסינן רב ולא רבא וקשה דרב אדרב וי"ל דההוא דבלן מיירי לבלן עובד כוכבים ולכך קאמר רב דוקא בלן אבל ספר עובד כוכבים לא עד דמשיך דמשיכה בעובד כוכבים קונה כדאמר רב הכא והכי נמי צריך לאוקמי לרבי יוחנן דהתם כדפי' שם ותלמודא דמייתי נמי סייעתא לרשב"ל התם פ' הזהב (שם) היינו לפי הפשט דמשמע דמיירי בישראל: **בן** נח נהרג על פחות משוה פרוטה. ובן נח מצווה על הגזל ואזהרתן זו מיתתן ולא ניתן להשבון ודוקא (ד) ישראל דבר מחילה הוא אבל עובד כוכבים לאו בר מחילה הוא ורש"י פי' דלא ניתן להשבון משום דקם ליה בדרבה מיניה ולא נראה דא"כ לא יתחייב עובד כוכבים לשלם גזלו בשום ענין: **ואי** ס"ד משיכה בעובד כוכבים אינה קונה אמאי נהרג. [ל](פי') הא לא קניה וכל היכא דאיתיה ברשותיה דישראל הוא וקשה דהא ישראל נמי לא קנה הגזילה להיות שלו ואפ"ה קנייה להתחייב באונסין החיוב דשייך ביה וה"נ יש לנו לומר בבן נח שקנאו להתחייב בה מיתה דהיינו החיוב דשייך בה וי"ל דודאי אי גזל שוה פרוטה דהוי ממונא לגבי ישראל ומיסרו איסר לן למימר כדפי' אבל פחות משוה פרוטה שלא חיסר הישראל דלאו ממונא הוא וגם ממון העובד כוכבים לא נתרבה שהרי לא קנאה משום הכי פריך אמאי נהרג ומשני דצעריה (ה) דישראל: [ועי' תוס' עירובין סב. ד"ה בן נח וכו' ביתר ביאור]:

ומאי

עין משפט
נר מצוה

קג א ב מיי' פי"ג מהל' מאכלות אסורות הלכ' כד ועיין בכ"מ סמג לאוין קמח טוש"ע י"ד סי' קלב סעיף ג:
קד ג מיי' פ"ד מהל' מכירה הלכה [א] ג סמג עשין פב טוש"ע ח"מ סי' ר סעיף ג:
קה ד טוש"ע י"ד סי' קלב סעיף ג וע"ש:
קו ה מיי' פ"ז מהל' עבודת כוכבים הלכה ה סמג לאוין מה טוש"ע י"ד סי' קמו סעיף ג:
קז ו מיי' פי"ג מהל' מאכלות אסורות הלכה כג סמג לאוין קמח טוש"ע י"ד סי' קלב סעיף ג:
קח ז מיי' פ"ט מהל' מלכים הלכ' ט:

◆

מוסף רש"י

כליו של לוקח ברשות מוכר. כגון פסק ונתן לתוך מדה של לוקח או מדד במדה שלו ושפכו לכליו של לוקח וכיח של מוכר הוא (רשב"ם ב"ב פה.). אם עד שלא נתן מעות משך יחזיר. לעובד כוכבים ויבטלנה ואחר כך אם ירצה יקחנה ממנו ואע"ג דמשך לא אמרינן עבודת כוכבים של ישראל היא ואינה בטלה, דהא משיכה בטעות הואי, דלא ידע שיש בהן עבודת כוכבים (לעיל נג.). יוליך הנאה לים המלח. ולא רשאי להחזירה לעובד כוכבים וליטול מעותיו, ואע"ג דמשיכה בטעות הואי, כיון דיהיב דמי כי הדר שקלינהו מיחזי כמאן דמזבן (שם). דעבודת כוכבים ביד ישראל אינה בטילה עולמית (בכורות יג.). בן נח נהרג על פחות משוה פרוטה. שבני נח הוזהרו על הגזל ואזהרתן זו היא מיתתן, דלא בעו התראה. לפיכך בן נח נהרג על פחות משוה פרוטה, דעכו"ם קפיד על דבר מועט ולגבי ישראל הוי מחילה (יבמות מז:). ואשמעינן ר' יוחנן דעכו"ם לא מחיל אפילו אפחות משוה פרוטה והוי גזל לדידהו (עירובין סב.). ולא ניתן להישבון. אינו כחזרה אלא נהרג, דגבי ישראל כתיב (ויקרא ה) והשיב את הגזילה אשר גזל, אבל בני נח [illegible] בסנהדרין (נז.) אזהרתן זו היא מיתתן, וכיון שעבר על אחת מז' מצות נהרג (יבמות מז:) דעכו"ם לא כתיב השבה הלכך כיון שעבר נהרג ואינו משלם (עירובין סב.).

מסורת הש"ס

א) [לעיל נו: לקמן עב.], ב) [קידושין כה: ב"מ מז: ב"ב פה:], ג) [במ"ק יג. דמייתי רש"י הכא לגמרא איתא כוזתא ופרש"י שם כוזא כלי קטן], ד) [לקמן עד.], ה) [שם], ו) [לעיל נג. בכורות יג.], ז) עירובין סב. יבמות מז:, ח) [ב"ק סט.], ט) כס"א נוסף: דקנין, י) שייך לקמן אחר ד"ה מידי, כ) למה לי משך. ר"מ, ל) [צ"ל פירש הקונטרס].

◆

גליון הש"ס

תוס' ד"ה הכא וכו' ההוא פירתא בס'. עיין לעיל דף נ ע"ב תוס' ד"ה אבל ולקמן דף עג ע"א תוס' ד"ה יין וחולין דף נו ע"א תוס' ד"ה אמר:

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' ואי ס"ד: (ב) רש"י ד"ה דלא כר' שמעון וכו' ר' שמעון ב"ג במשנתנו: (ג) ד"ה פסק וכו' דנגע ביה הס"ד ואח"כ מ"ה ד"ה שפקדים לו וכו' המותר הס"ד ואח"כ מ"ה ואי דקדים ליה דינר שנתן לו מעותיו קודם לכן: (ד) תוס' ד"ה בן נח וכו' ודוקא בגזל מישראל דבר מחילה הוא אבל בגזל מעובד כוכבים לאו וכו' בשום ענין, נ"ב פי' אפי' בגזל שוה פרוטה לא יתחייב בגזל מעובד כוכבים לא שייך קם ליה בדרבה מיניה ועיין בר"פ הדר דף סב במ"ש התוס' בד"ה בן נח: (ה) ד"ה ואי ס"ד וכו' ומשני דצעריה לישראל הס"ד: